

POUŽITÁ LITERATURA

- A History of Technology I., II.* (ed. Ch. Singer, E. J. Helmyard, A. R. Hall). Oxford 1954.
- Alsleben, A.: Nutzpflanzen aus dem mittelalterlichen Wö-
lin. Zwei ausgewählte Gruppen: Getreide und Lein. *Offa*
52 (1995): 185–217.
- Ammerman, A. J.; Biagi, P. (ed.): *The Widening Harvest. The
Neolitho Transition in Europe. Looking Back, Looking Forward.*
Boston 2003, Colloquia and Conference Papers 6.
- Anderlík, K.: Pivovarnictví. Vinařství. Lihovarnictví. Výro-
ba octa. Výroba hořčice. In: *Encyklopedie mládeže* 6. Pra-
ha 1933, 33–39, 139–154, 160–162, 251–267, 360–362,
364–366.
- André, J.: *Apicius. L'art culinaire – De re coquinaria.* Paris 1965.
- Barbieri, G.: La Tomba Golini I e la cista di Bruxelles: due
rappresentazioni di „cucine“. In: *L'alimentazione nel mondo
antico.* Roma 1987, IV, 119–121.
- Baťa, L.; Sýkora, L.: *Užitkové rostliny ve starověku.* Praha 1945.
- Bauer, H.: *Tisch und Tafel in alten Zeiten.* Leipzig 1967.
- Bauch, R.: Pflanzen als Kulturrelikte auf vor- und früh-
geschichtlichen Siedlungen in Mecklenburg. *Denkmalpflege
in Mecklenburg Jb.* 1951–1952, 213–221.
- Bauche, R.-D.: Gebrauchspuren an neolitischen Mahlsteinen.
Archäologische Informationen 11 (1988): 152–155.
- Bažant, J.: Řecké symposion. In: *Čtení o antice* (prémie Antické
knihovny). Praha 1977, 1–88.
- Beech, M.: The animal bones from the Hallstatt settlement of
Jenštejn, Central Bohemia, Czech Republik. In: Dreslerová
D.: *A Late Hallstatt settlement in Bohemia, Excavation at
Jenštejn, 1984.* Praha 1995, Part II, 99–140.
- Behre, K.-E.: *Ernährung und Umwelt der wikingerzeitlichen
Siedlung Haithabu.* Neumünster 1983.
- Behre, K.-E.: The history of rye cultivation in Europe. *Vegeta-
tion History and Archaeobotany* 1 (1992): 141–156.

- Belcredi, L.: Přínos ikonografie k poznání inventáře všedního života ve středověké vsi. *Archaeologia historica* 15 (1990): 43–55.
- Benecke, N.; Donat, P.; Gringmuth-Dallmer, E.; Willerding, U.: *Frühgeschichte der Landwirtschaft in Deutschland* (Beiträge zur Ur- und Frühgeschichte Mitteleuropas 14). Langenweissbach 2003.
- Beneš, J.; Kočár, P.; Suchá, R.: Doklady dálkových kontaktů ve středověké Evropě na základě studia vybraných archeobotanických nálezů. *Archaeologia historica* 23 (1998): 285–293.
- Beneš, J.; Šálková, T.; Vaněček, Z.: Původ a nejstarší historie ječmene setého (*Hordeum vulgare*) na Předním východě: pohled archeobotaniky. *Kvasný průmysl* 54, 2011 (5), 121–126.
- Bentzien, U.: *Bauernarbeit im Feudalismus*. Berlin 1980.
- Beranová, M.: Archäologie und Botanik aus der Sicht des Archäologen (Anbau von Kulturpflanzen). *Palaeobotany and Archaeology*, Arch. Inst. of the Slovak Acad. of Sci., Nitra 1991, 37–50.
- Beranová, M.: Bodenbearbeitung, Ernte und Verarbeitung des Getreides. In: *Das Neolithikum in Mitteleuropa. Kulturen – Wirtschaft – Umwelt vom 6. bis 3. Jahrtausend v. u. Z.* (herausgegeben von Joachim Preuss), Band 1–2. Weissbach 1998, 73–79.
- Beranová, M.: Der Obst- und Weinbau bei den Slawen im frühen Mittelalter nach den archäologischen Quellen. *Origines et débuts des Slaves – Vznik a počátky Slovanů* 7 (1972): 207–241.
- Beranová, M.: Die Archäologie über die Pflanzenproduktion bei den Hunnen, Awaren und Protobulgaren. *Památky archeologické* 77 (1986): 81–103.
- Beranová, M.: Die Ernte von unreifem Getreide im böhmischen Mittelalter. In: *Res archaeobotanicae*. Kiel 1995, 17–24.
- Beranová, M.: Formy chovu dobytka v 11.–13. století. In: *Sborník Miroslavu Buchvaldkovi* (ed. P. Čech a M. Dobeš). Most 200, 17–20.

- Beranová, M.: Historie senoseče v Čechách podle archeologie. *Archeologie ve středních Čechách* 9 (2005), 9–65.
- Beranová, M.: Hlemýžď zahradní – *Helix pomatia* Linné – poslední jídlo středověkých mnichů v Čechách? *Archeologické rozhledy* 24 (1972): 577–579.
- Beranová, M.: Chléb a sýr u českých Slovanů. *Archeologické rozhledy* 42 (1990): 398–401.
- Beranová, M.: *Jídlo a pití v pravěku a ve středověku*. Praha 2005.
- Beranová, M.: *Jídlo a pití za Rudolfa II.* Praha 1997.
- Beranová, M.: K otázce používání obilních jam v pravěku. *Archeologické rozhledy* 17 (1965): 544–548.
- Beranová, M.: Luštěniny a olejnin v české kuchyni 15. a 16. století. *Vlastivědný sborník Polabí* 2001, 80–113.
- Beranová, M.: Manual rotation grain mills on Czechoslovak territory up to the incipient 2nd millennium AD. *Ethnologia Slavica* 19 (1987): 15–43.
- Beranová, M.: Osadnictwo i gospodarka na terenie Czech w VI–VIII w. *Kwartalnik Historii Kultury Materialnej* 14 (1976): 429–439.
- Beranová, M.: Pravěké žernovy v Československu. *Vznik a počátky Slovanů* 4 (1963): 181–219.
- Beranová, M.: Slavic harvest and harvesting implements until the beginning of the 15th century. *Ethnologia Slavica* 23 (1991): 7–34.
- Beranová, M.: Slavic scythes and haymaking until the beginning of the fifteenth century. *Ethnologia Slavica* 21 (1990): 129–166.
- Beranová, M.: *Slované*. Praha 1988.
- Beranová, M.: *Slované*. 2. vyd. Praha 2000.
- Beranová, M.: Sokolnictví v 8. až 10. století. *Sb. Západoč. muzea v Plzni – historie* 8 (1992): 137–141.
- Beranová, M.: Staroslovanské ovocnictví v Československu. *Český lid* 56 (1969): 191–200.
- Beranová, M.: The agricultural tools of Bohemia and the beginning of the Iron Age (5th–3rd century BC). *Tools and Tillage* V:2 (1989): 106–118.

- Beranová, M.: The raising of domestic animals among Slavs in Early Middle Ages according to archeological sources. *Origines et débuts des Slaves – Vznik a počátky Slovanů* 6 (1966): 153–196.
- Beranová, M.: *Tradiční české kuchařky – Jak se jedlo před Rettigovou*. Praha 2001.
- Beranová, M.: Versuche zur vorgeschichtlichen und frühmittelalterlichen Landwirtschaft. *Památky archeologické* 84 (1993): 97–119.
- Beranová, M.: Výživa a hladomory v Čechách na počátku 2. tisíciletí. *Slovenská archeológia* 52 (2004): 121–138.
- Beranová, M.: Zelí, cibule a česnek v kuchyni a v medicíně do konce 16. století. *Sb. Západočeského muzea v Plzni – historie* 16 (2002): 185–194.
- Beranová, M.: *Zemědělská výroba v 11.–14. století na území Československa*. Praha 1975 (Studie ARÚ ČSAV v Brně III:1).
- Beranová, M.: *Zemědělství starých Slovanů*. Praha 1980.
- Beranová, M.: Způsoby obdělávání polí od pravěku do středověku. *Archeologie ve středních Čechách* 10 (2006), 11–110.
- Beranová, M.: Zur Frage des Systems der Landwirtschaft im Neolithikum und Äneolithikum in Mitteleuropa. *Archeologické rozhledy* 39 (1987): 141–198.
- Beranová, M.: Zur Frage des Ernährungseinflusses auf den Gesundheitszustand der Bevölkerung. *Anthropologie* 19 (1981): 165–169.
- Beranová, M.; Kubačák, A.: *Dějiny zemědělství*. Praha 2010.
- Beranová, M.; Lutovský, M.: *Slované v Čechách. Archeologie 6.–12. století*. Praha 2009.
- Beranová, M.; Macek, J.: Diskuse o tzv. pražnicích. *Archeologické rozhledy* 31 (1979): 101–104.
- Beranová, M.; Řešátko J.: *Jak se jedlo ve starověku – římská kuchařka*. Praha 2000.
- Blümner, H.: *Die römischen Privatsaltertümer*. München 1911.
- Blümner, H.: *Leben und Sitten der Griechen*. Leipzig–Prag 1887.
- Blümner, H.: *Technologie und Terminologie der Gewerbe und Künste bei Griechen und Römern I*. Leipzig–Berlin 1912.

- Bockisch, G.: Essen und Trinken im alten Rom. *Das Altertum* 34 (1988): 87–95.
- Bouzek, J.: Die klimatische Entwicklung im Äneolithikum und in der Frühbronzezeit, in Böhmen und Mähren. In: Lippert, A.; Schultz, M.; Schennan, S.; Teschlere-Nicole, J. (Hrsg.): *Mensch und Umwelt während des Neolithikums und der Frühbronzezeit in Mitteleuropa*. Rahden/Westf. 2001, 21–26.
- Bouzek, J.: Die klimatische Entwicklung während der Urnenfelderzeit und die Besiedlung Süd- und Südwestböhmens. *Archäologische Arbeitsgemeinschaft Ostbayern / West – und Südböhmen*, 14. Treffen 2004, Rahden/Westf. 2005, 189–200.
- Bouzek, J.: Žízeň, mužský svaz, družinictví a pití bez obsluhy či s obsluhou. *Archeologické rozhledy* 49 (1997): 323–325.
- Brothwell, D., Brothwell, P.: *Food in antiquity*. London 1969.
- Brůžek, J., Vandermeersch, B., Garralda, M. D. (ed.): *Changements biologiques et culturels en Europe de la fin du paléolithique moyen au néolithique*. Bordeaux 2003 (Hommage à Jan Jelínek).
- Burian, J.: *Řím. Světlo a stíny antického velkoměsta*. Praha 1970.
- Burian, J., Oliva, P.: *Civilizace starověkého středomoří*. Praha 1984.
- Caesar, G. J.: *Zápisky o válce galské – Commentarii de bello Gallico*. Překlad I. Bureš. Praha 1964.
- Cato (Kato), M. P.: *O zemědělství – De agricultura*. Překlad V. Zamarovský. Praha 1959.
- Cejpová, M.: Nástin vývoje české hradní kuchyně. *Archaeologia historica* 12 (1987): 367–374.
- Cipriani, L.: *U nejmenších lidí světa*. Praha 1971.
- Columella, L. I. M.: *De re rustica. Über Landwirtschaft*. Překlad K. A. Ahrens. Berlin 1972.
- Crane, E.: *The archaeology of beekeeping*. London 1983.
- Cristofani, M.: Il banchetto in Etruria. In: *L'alimentazione nel mondo antico*. Roma 1987, IV., 123–131.
- Čechura, J.: Fíky, mandle a rozinky na Karlštejně za husitské revoluce. *Historický obzor* 4 (1993): 82–84.

- Černý, J. (ed. Z. Tichá): *Knihla lékarská, kteráž slove herbář aneb zelinář*. Norimberk 1517. Praha 1981.
- Červinka, J.; Červinková H.; Tintěra L.: *Výpravy do pravěku*. Praha 1990.
- Čulíková, V.: *Nález zbytku plodu muškátovníku vonného* (*Myristica fragrans* Houtt.) v Berouně. *Archeologické rozhledy* 46 (1994): 252–254.
- Čulíková, V.: Proměny životního prostředí v Mostě podle analýz z rostlinných makrozbytků z archeologických situací. In: Klápště, J. a kol.: *Archeologie středověkého domu v Mostě* (čp. 226). Praha–Most 2002, 136–157.
- Čulíková, V.: Rekonstrukce synantropní vegetace středověkého města Mostu. *Mediaevalia Archaeologica bohemia, Památky archeologické Suppl.* 2 (1993): 181–204.
- Čulíková, V.: Rekonstruktion der synanthropen Vegetation des mittelalterlichen Most. *Památky archeologické* 86 (1995): 83–131.
- Čulíková, V.: Rostlinné makrozbytky z lokality Praha 1 – Malá Strana, Malostranské nám. čp. 258/III (Lichtenšteinský palác). *Mediaevalia archaeologica* 3 (2001): 137–166.
- Čulíková, V.: Rostlinné makrozbytky z objektu č. 126 na předhradí slovanského hradiska v Libici nad Cidlinou. *Památky archeologické* 90 (1999): 166–185.
- Čulíková, V.: Rostlinné makrozbytky ze středověkého Mostu. *Archeologické rozhledy* 33 (1981): 649–675.
- Čulíková, V.: Výsledky analýzy rostlinných makrozbytků z lokality Praha 1 – Malá Strana, Tržiště čp. 259/III (Hartigovský palác). *Archaeologica Pragensia* 14 (1998): 291–316.
- Dačický z Heslova, M.: *Paměti* (s úvodem J. Janáčka). Praha 1996.
- Damminger, F.: Bemerkungen zur Bedeutung von Wassermühlen im frühmittelalterlichen Süddeutschland. *Studia Antiquaria* 65 (Festschrift für Niels Bantelmann), Bonn (2000): 221–230.
- Dembińska M.: *Konsumpcja żywnościowa w Polsce średniowiecznej*. Wrocław–Warszawa–Kraków 1963.

- Dembińska, M.: Dzienne racje żywnościowe w Ewropie w IX–XVI w. In: *Studia i Materiały z Historii Kultury Materialnej* 52. Wrocław–Warszawa–Kraków–Gdańsk 1979, 7–114.
- Deutsche Geschichte I. Von der Anfängen bis zur Ausbildung des Feudalismus.* Berlin 1982.
- Dobrá kuchařka českých šlechticů a měšťanů od gotiky po baroko* (sestavily M. Paříková a I. Ciprová). Praha 1995.
- Dohnal, Z.: Rostlinné makrozbytky z Lobkovického paláce na Pražském hradě. *Archaeologica pragensia* 9 (1988): 129–136.
- Dohnal, Z.: Užitkové rostliny a jejich upotřebení na slovanském hradišti v Klučově u Českého Brodu. *Památky archeologické* 49 (1958): 499–512.
- Domin, K.: *Koření se stanoviska botanického a hospodářského.* Praha 1913.
- Domin, K.: *O užitkových rostlinách.* Praha 1910.
- Domin, K.: *Užitkové rostliny.* Praha 1939.
- Dörfler, W.: Die Geschichte des Hanfbaues im Mitteleuropa aufgrund palyonologischen Untersuchungen und von Grossrestnachweisen. *Prähistorische Zeitschrift* 65 (1990): 218–244.
- Dreslerová, D.; Horáček, I.; Pokorný, P.: Přírodní prostředí Čech a jeho vývoj. *Archeologie pravěkých Čech* 1. Praha 2007, 23–50.
- Družba, O.: *Chléb a naše zdraví.* Zlín 2014.
- Dufková, M.: Ke způsobu hodování vleže. *Archeologické rozhledy* 49 (1997): 325–326.
- Elias, N.: *Über den Process der Zivilisation I, II.* Bern–München 1970.
- Encyklopedie antiky.* Praha 1973.
- Farkaš, Z.: Anthropologische Funde und deren Beitrag zur Erforschung der Neolithisierung Mitteleuropas. In: *Studia honoraria, Internationale Archäologie* 21, Zwischen Karpaten und Ägäis, Neolithikum und ältere Bronzezeit (Gedenkschrift für Viera Němejsová-Pavúková). Rahden/Westf. 2004, 85–92.

- Flajšhans, V.: Břevnovský mnich Aleš o slavení vánoc ve věku 14. *Český lid* 25 (1925): 81–83.
- Flajšhans, V.: Nový rukopis „Štědrého večera“ od Jana Holešovského z r. 1414. *Český lid* 26 (1926): 81–83.
- Forbes, R. J.: *Studies in ancient technology II, III, V*. Leiden 1955, 1957 (2. vyd. 1965).
- Frank, K.-S.; Stika, H. P.: *Bearbeitung der makroskopischen Pflanzen- und einiger Tierreste des Römerkastells Sablonetum (Ellingen bei Weisseburg in Bayern)*. Kallmunz/Opf. 1988.
- Fridrich, J.: *Ecce Homo. Svět dávných lovců a sběračů*. Praha 2005.
- Fridrich, J.: *Jídla lovců a sběračů v paleolitu*. Rukopis pro nepublikovanou knihu (Beranová, M.: *Pochoutky našich předků*. Praha 1996, 20–24).
- Fridrich, J.: Přezletice: A Lower Palaeolithic site in Central Bohemia, *Fontes. Arch. Prag.* 18, Praha 1989.
- Fridrich, J.: *Středopaleolitické sídliště Čech*. Praha 1982.
- Fridrich, J.: Staropaleolitické osídlení Čech. *Památky archeologické*, Suppl. 10, Praha 1997.
- Frolec, V. a kol.: *Vánoce v české kultuře*. Praha 1988.
- Fučíková, E.; Janáček, J. (ed.): *Tři francouzští kavalíři v rudolfské Praze*. Praha 1989.
- Fünfschilling, S.; Jacquat, Ch.; Schibler, J.; Zürcher, A.: Pflanzenbau, Nahrungsmittel und Essgewohnheiten im römischen Vicus Vitodurum-Oberwinterthur. *Archäologie der Schweiz* 8, (1985): 160–167.
- Furger, A. R.: Vom Essen und Trinken im römischen Augst. *Archäologie der Schweiz* 8, 1985, 168–187.
- Gechter, M.: Wasserversorgung und Entsorgung in Köln vom Mittelalter bis zur frühen Neuzeit. *Kölner Jahrbuch für Vor- und Frühgeschichte* 20 (1987): 219–270.
- Gollmer, R.: *Das Apicius – Kochbuch aus der römischen Kaiserzeit*. Rostock 1985 (Nachdruck von 1928).
- Gräf, D; Bonnamour, L.: Ein Mühlstein aus der Saône. Eine frühmittelalterliche Schifmühle in Chalon-sur-Saône? *Zeitschrift für Archäologie des Mittelalters* 31, 2004, 59–75.

- Greenfield, H. J.: A reconsideration of the Secondary Products Revolution in south-eastern Europe: on the origins and use of domestic animals for milk, wool, and traction in the central Balkans. In: Mulville, J.; Outram, A. K. (ed.): *The Zooarchaeology of Fats, Oils, Milk and Dairying*. Oxford 2005 (Proceedings of the 9th ICA Conference, Durham 2002), 14–31.
- Grünert, H. Ö.: Was die Germanen assen und tranken. *Das Altertum* 34 (1988): 96–105.
- Guth, J.: *O hostinách a hodokvasech jindy a jinde*. Praha 1918.
- Guth, J.: *O jídle a pití jindy a jinde*. Praha 1918.
- Hajnalová, E.; Mihályiová, J.; Hunková, E.: Archeobotanické nálezy rastlinných zvyškov z lokality Nitra-hrad. *Študijné zvesti Archeologického ústavu SAV* 34, 205–278.
- Hajnalová, E.: Archeobotanické pramene vinohradníctva na Slovensku. *Zborník fil. fak. University Komenského Bratislava, Historica* 39–40 (1989): 171–179.
- Hajnalová, E.: Evidence of the carbonized loaf of bread and cereals from Bratislava-Devín. *Slovenská archeológia* 37 (1989): 89–104.
- Hajnalová, E.: *Obilie v archeobotanických nálezoch na Slovensku*. Nitra 1993.
- Hajnalová, E.: *Ovocie a ovocinárstvo v archeobotanických nálezoch na Slovensku*. Nitra 2001.
- Hajnalová, E.: *Súčasný poznatky z archeobotaniky na Slovensku*. Nitra 1989 (Acta interdisciplinaria archaeologica VI).
- Hajnalová, M.; Dreslerová, D.: Ethnobotany of einkorn and emmer in Romania and Slovakia: toward interpretation of archaeological evidence – Etno botanika jednozrnky a dvouzrnky v Rumunsku a na Slovensku: príspevek k interpretaci archeologických nálezů. *Památky archeologické* 10 (2010): 169–202.
- Hansen, J. M.: The earliest seed remains from Greece: Palaeolithic through Neolithic at Franchthi Cave. *Berichte der Deutschen Botanischen Gesellschaft* 91 (1978): 39–46.
- Harrer, H.: *Přicházím z doby kamenné*. Praha 1967.

- Havránek, B.; Hrabák, J. a kol.: *Výbor z české literatury od počátku po dobu Husovu*. Praha 1957.
- Helbæk, H.: Grauballemandens sidste måltid – The last meal of Grauballe Man. *Kuml* 1958, 83–116.
- Helbæk, H.: *Studying the diet of ancient man*. *Archaeology* 14 (1961): 95–101.
- Helbæk, H.: Tollundmandens sidste måltid. Botanical study of the stomach contents of the Tollund Man. *Aarbøger for nordisk Oldkyndighed og Historie* 1950 (1951): 311–341.
- Hésiodos: *Práce a dny – Erga kai hémerai*. Překlad J. Nováková. Praha 1976.
- Hjelmqvist, H.: Botanische Analyse einiger Brote. In: Arwidson, G.: *Birka II/1*. Stockholm 1984, 263–272.
- Hofmann, G.: *Metrologická příručka pro Čechy, Moravu a Slezsko do zavedení metrické soustavy*. Plzeň–Sušice 1984.
- Hollnagel, A.: Kulturreliktpflanzen auf slawischen Inselsiedlungen im Kreis Neustrelitz. *Bodendenkmalpflege in Mecklenburg Jb.* 1953, 151–164.
- Holodňák, P.: Experiment s mletím obilovin na žernovech tzv. řeckého typu. *Archeologické rozhledy* 53/1 (2001): 31–44.
- Holodňák, P.; Mag, M.: Vývoj mlecích zařízení a provenience surovin drtidel a žernovů v Soběsukách (okr. Chomutov, SZ Čechy). *Mikrosonda do ekonomiky jednoho sídliště. Památky archeologické* 90 (1999): 398–441.
- Holub, K.; Burian, J.: *Prostřené stoly v době císaře Rudolfa II.* Praha 1997.
- Hopf, M.: Frühe Kulturpflanzen in Südeuropa. *Berichten der Deutschen Botanischen Gesellschaft* 91 (1978): 31–38.
- Hopf, M.: *Vor- und frühgeschichtliche Kulturpflanzen aus dem Nördlichen Deutschland*. Mainz 1982.
- Hrdlička, J.: *Hodovní stůl a dvorská společnost. Strava na raně novověkých aristokratických dvorech v českých zemích (1550–1650)*. České Budějovice, 2000.
- Hrdlička, J.: Kuchyně, stolování a jídelníček. In: Bůžek, V.; Hrdlička, J. a kol.: *Dvory velmožů s erbem růže*. Praha 1997, 120–130.

- Hrdlička, J.: Potraviny na předbělohorském dvoře pánů z Hradce (Způsoby zásobování a finanční náklady). In: Bůžek, V. (ed.): Příspěvky ke každodenní kultuře novověku. *Opera historica* 4 (1995): 5–62.
- Hrdlička, J.: Potraviny, stolování a jídelníček na raně novověkých aristokratických dvorech. *Český časopis historický* 98 (2000): 18–45.
- Hrozný, B.: *Das Getreide im alten Babylonien*. Wien 1913.
- Hrubá, M.: Pstruzi na císařský stůl Rudolfa II. Spor o pstruhové vody na mělnickém panství. *Documenta Pragensia* 24 (2005): 251–255.
- Hruška, B.: *Pod babylónskou věží*. Praha 1987.
- Huber z Risenpachu, A.: *Regiment zdraví. Správa užitečná obsahující v sobě potřebné naučení jakby člověk tělo své při dobrém způsobu zdraví zachovati a před mnohými neduhy obhajovati a opatrovati měl*. 1587.
- Husa, V.; Petrář, J.; Šubertová, A.: *Homo faber*. Praha 1967.
- Chrzanowska, W.; Januszkiewicz-Załęcka, D.: Tierknochenfunde aus der Vor-und Hauptburg des Burgwalls von Mikulčice. In: *Studien zum Burgwall von Mikulčice* 5. Brno 2003, 121–149.
- Chrzanowska, W.; Krupska, A.: Pferdeknochen aus dem frühmittelalterlichen Burgwall von Mikulčice. Exkurs: Archäozoologische Analyse der Pferdebestattungen aus Mikulčice und Břeclav–Pohansko. In: *Studien zum Burgwall von Mikulčice* 5. Brno 2003, 151–214 (209–214).
- Chrzanowska, W.; Krupska, A.: Tierknochenfunde aus dem Suburbium des Burgwalls von Mikulčice. In: *Studien zum Burgwall von Mikulčice* 5. Brno 2003, 109–120.
- Chrzanowska, W.; Siembieda, J.: Exkurs: Pathologische Veränderungen an Haustierknochen von Mikulčice. In: *Studien zum Burgwall von Mikulčice* 5. Brno 2003, 139–149.
- Jacomet, S.; Brombacher, Ch.; Dick, M.: Ackerbau, Sammelwirtschaft und Umwelt. In: *Die ersten Bauern I*. Zürich 1990, 81–90.

- Jacomet, S.; Schibler, S.: Die Nahrungsversorgung eines jungsteinzeitlichen Pfynerdorfes am unteren Zürichsee. *Archäologie der Schweiz* 8 (1985): 125–141.
- Jäger, K.-D.: Zur Rolle der Ackerbohne (*Vicia faba* L.) in **Landwirtschaft und Brauchtum der Urnenfelderbronzezeit** in Mitteleuropa. In: *Die Urnenfelderkulturen Mitteleuropas*. Praha 1987, 27–35.
- Janáček, J.: *Obrázek ze života rudolfínské Prahy*. Praha 1958.
- Janáček, J.: Pivovarnictví v českých královských městech v 16. století. *Rozpravy Československé akademie věd* 69, 1959, č. 1.
- Jankovská, V.: Gewürznelke oder Myrte? Pollenanalytische Befunde eines Gewürzes aus dem Mittelalter. *Archeologické rozhledy* 47 (1995): 481–486.
- Jankovská, V.: Netradiční interpretace pylových spekter ze středověké Prahy. *Archeologické rozhledy* 39 (1987): 435–444.
- Jensen, I.: Die Reibschale von Mannheim-Wallstadt. Einführung in die „Römische Küche“ für Besucher des Reiss-Museums in Mannheim. *Archäologische Nachrichten aus Baden* 32 (1984): 27–34.
- Kaenel, G.: Boire et manger à la fin de La Tène en Suisse occidentale. *Archäologie der Schweiz* 8 (1985): 150–159.
- Kalesný, F.: O začiatkoch vinohradníctva na západnom Slovensku. *Zborník fil. fak. Univ. Komenského Bratislava – Historica* 39–40 (1989): 167–170.
- Kalista, Z.: *Legenda o blahoslavené Anežce České*. Praha 1941.
- Karg, S.: Pflanzliche Grossreste der jungstezeitlichen Ufersiedlungen Allensbach-Strandbad, Kr. Konstanz. In: *Siedlungsarchäologie im Alpenvorland II*. Stuttgart 1990, 113–166.
- Klíma, J.: *Společnost a kultura starověké Mezopotámie*. Praha 1963.
- Klíma, J.: *Lidé Mezopotámie*. Praha 1976.
- Knížka o zachování dobrého zdraví psaná latinskými verši k králi Englickému a nyní v rytmy české prostě přeložena (*Schola salernitanae*). Praha 1587.

Knörzer, K.-H.: Die Roggentrepse (*Bromus secalinus* L.) als prähistorische Nutzpflanze. In: Untersuchungen subfossiler pflanzlicher Grossreste im Rheinland. *Archaeo-Physika* 2, Köln–Graz 1967, 30–38.

Knörzer, K.-H.: *Entwicklung und Ausbreitung des Leindotters (Camelina sativa L.)*. *Berichte der Deutschen Botanischen Gesellschaft* 91 (1978): 185–195.

Knörzer, K.-H.: Geschichte der Rübe (*Beta vulgaris* L.) mit Beiträgen durch Grossrestfunde von Niederrhein. In: *Palaeoethnobotany and Archaeology*. Nitra 1991, 159–164.

Knörzer, K.-H.: Koproanalyse, ein neuer Beitrag zur Geschichte der Ernährung. In: Renfrew, J. (ed.): *New Light on Early Farming: Recent Development in Palaeoethnobotany*. Edinburgh 1991, 39–50.

Knörzer, K.-H.: Kückhoven, Kr. Erkelenz. Bandkeramische Brunnen und Siedlung, Vorläufige Artenliste (Dendro-Datierung des äusseren Brunnenkastens 5090 v. Chr.). In: *Res archaeobotanicae*. Kiel 1995.

Kočár, P.; Dreslerová, D.: Archeobotanické nálezy pěstovaných rostlin v pravěku České republiky. *Památky archeologické* 101 (2010): 203–242.

Kolár, J. (ed.): *Frantova práva a jiné kratochvíle*. Praha 1977.

Kolár, J. (ed.): *Frantové a grobiáni*. Praha 1959.

Kolár, J. (ed.): *Historia o životě doktora Jana Fausta*. Praha 1989.

Kopp z Raumenthalu, J. – srov. Krabice z Wajtmille

Körber-Grohne, U.; Rösch, M.: Römerzeitliche Brunnenfüllung im Vicus von Manhardt, Kreis Schwäbisch Hall. *Fundberichte aus Baden-Württemberg* 13, 1988.

Körber-Grohne, U.: *Geobotanische Untersuchungen auf der Feddersen Wierde I, II*. Wiesbaden 1967.

Körber-Grohne, U.; Küster, H.: *Hochdorf I*. Stuttgart 1985.

Kosmova kronika česká, ed. Hrdina, K., Praha 1950.

Krabice z Wajtmille, H.: *Gruntovní a dokonalý Regiment neb zpráva jak jedenkaždý člověk ve všech věcech zdraví své s Boží pomocí uměním vždycky opatrovati a mnoho těžkých nemocí i také smrt předcházeti má a může*. Praha 1535.

- Kratochvíl, Z.: *Tierknochenfunde aus der grossmährischen Siedlung Mikulčice I. Das Hausschwein*. Praha 1981 (Studie AÚ ČSAV v Brně IX/3).
- Kratochvíl, Z.; Červený, Č.; Štinglová, H.; Lukáš, J.: *Determining age of Medieval Cattle by X-ray-examination of metapodia*. *Památky archeologické* 79 (1988): 456–466.
- Kroll, H.: Literature on archaeological remains of cultivated plants. *Vegetation History and Archaeobotany* 4 (1995) až 10 (2001), průběžně od r. 1992.
- Kroll, H.: Rauke von Feduvar (Die Crucifere *Sisymbrium* als Nutzpflanze in einer metallzeitlichen Siedlung in Jugoslawien). In: *Palaeoethnobotany and Archaeology*. Nitra 1991, 187–192.
- Kroll, H.: Südosteuropa. In: Zeist, W. van; Wasylikowa, K.; Behre, K. H. (ed.): *Progress in Old World Palaeoethnobotany*. Rotterdam 1991, 161–177.
- Krumphanzlová, Z.: Ei. In: *Reallexikon der germanischen Altertumskunde* Bd. 6. Leif. 5/6, 1986, 515–520.
- Krzemieńska, B.: Mlýny. In: *Dějiny techniky v Československu do konce 18. století*. Praha 1974, 88–93, 176–187.
- Krzemieńska, B.: Užitkové rostliny a rostlinná výživa středověkých Čech. *Vznik a počátky Slovanů* 4 (1963): 132–179.
- Křížek, V.: *Obrazy z dějin lázeňství*. Praha 1987.
- Kučan, D.: Der erste römerzeitliche Pfefferfund – nachgewiesen im Legionslager Oberaden (Stadt Bergkamen). *Ausgrabungen und Funde in Westfalen-Lippe* 2, 1984, 51–56.
- Kudrnáč, J.: *Strunkovice nad Blanicí od pravěku do novověku*. Písek 1998.
- Kühn, F.: Das Ausklingen der Emmerkultur in der Tschechoslowakei. *Acta Univ. Agric.* 18 (1970): 587–594.
- Kühn, F.: Obilí a plevely u Slovanů v 6.–10. století. In: *Slované v 6.–10. století (Břeclav-Pohansko 1978)*. Brno 1980, 149–154.
- Kühn, F.: Vývoj polních plodin a plevelů v ČSSR od neolitu po středověk. *Sborník prací Filozofické fakulty Brněnské university*, Brno, E 29, 179–184.

- Kuper, R.: Archäologie und Botanik. Ein Blick in die Küche der Steinzeit. *Archäologie in Deutschland* 3 (1985): 20–23.
- Kybal, J.; Kaplická, J.: *Naše a cizí koření*. Praha 1988.
- Kyselý R.: Zvířecí kosti ze Strunkovic (12. století). *Archeologické rozhledy* 52 (2000): 79–84.
- Kyselý, R.: Archeozoologický rozbor z lokality Rubín a celkový pohled na zvířata z doby hradištní. *Památky archeologické* 91 (2000): 155–200.
- Kyselý, R.: Kvantifikační metody v archeozoologii. *Archeologické rozhledy* 56 (2004): 279–296.
- Kyselý, R.: Osteological analysis of animals buried in Hostivice (Prague – West district) Funnel Beaker culture. *Památky archeologické* 93 (2002): 29–83.
- Kyselý, R.: Ryby (*Pisces*) a obojživelníci (*Amphibia*) z raně středověkého hradu Stará Boleslav (střední Čechy). *Mediaevalia archaeologica* 5 (2003): 345–346.
- Kyselý, R.: Savci (*Mammalia*) z raně středověkého hradu Stará Boleslav (střední Čechy). *Mediaevalia archaeologica* 5 (2003): 311–334.
- Kyselý, R.: The animal bones from a Late Bronze Age feature at Ostrov. *Památky archeologické* 93 (2002): 110–121.
- Kyselý, R.: Zvířecí kosti z Otradovic. *Archeologické rozhledy* 55 (2003): 376–377.
- Kyselý, R.: Žáby jako součást jídelníčku v eneolitu. *Ve službách archeologie* 6 (2005): 281–298.
- L'Alimentazione nel mondo antico I–IV. Rome 1987.
- Le Tensorer, L. M.: L'alimentation, „l'Age de la Pierre taillée“, Paléolithique et Mésolithique. *Archéologie der Schweiz* 8, 1985, 118–124.
- Leciejewicz, L.: Zum frühmittelalterlichen Heringshandel im südlichen Ostseegebiet. *Zeitschrift für Archäologie* 25 (1991): 209–214.
- Lenderová, M.: Všední a sváteční tabule v paláci Schliků. Rukopisná kuchařka Filipiny Schlikové. In: Dobrou chuť, velkoměsto, *Documenta Pragensia* 25, Scriptorum, Praha 2007, 281–294.

- Lepiksaar, J.: Tierreste in einer römischen Amphore aus Salzburg (Mozartplatz 4). *Bayerische Vorgeschichtsblätter* 51 (1986): 163–185.
- Lisicyna, G. N.; Filipovič, L. A.: Paleoetnobotaničeskije nachodki na Balkanskom poloostrove. *Studia praehistorica* 4 (1980): 5–90.
- Lüning, J. (Hrsg.): *Die Bandkeramiker. Erste Steinzeitbauern in Deutschland*. Rahden/Westf. 2005.
- Lüning, J.: *Steinzeitliche Bauern in Deutschland. Die Landwirtschaft im Neolithikum*. Bonn 2000 (Universitätsforschungen zur prähistorischen Archäologie).
- Lüning, J.; Fridrich, Ch.; Zimmermann, A. (Hrsg.): *Die Bandkeramik im 21. Jahrhundert*. Symposium in der Alten Brauweiler bei Köln von 16. 9.–19. 9. 2002, Rahden/Westf. 2005 (Internationale Archäologie – Arbeitsgemeinschaft, Symposium, Tagung, Kongress – Band 7).
- Macek, J. (Macková, J.) (1998–1999): *Jagellonský věk v českých zemích*, 1–4. Praha 2001–2002.
- Macek, J.: *Jagellonský věk v českých zemích (1471–1526)*. Praha 1994.
- Macek, J.: *Jagellonský věk v českých zemích (1471–1526). Venkovský lid – Národnostní otázka*. Praha 1999.
- Macků, J.: Apicius Marcus Gavius: O umění kuchařském. In: *Čtení o antice*, Praha 1977, 17–54.
- Machón: Ostých parasíta. Překlad R. Hošek. In: *Čtení o antice*. Praha 1977.
- Marešová, K.: Obsah a objem keramiky ze slovanského pohřebiště v Uherském Hradišti-Sadech. *Časopis Moravského musea* 65 (1980): 33–46.
- Marperger, P. J.: *Römische Mahlzeiten, Bastereyen und Banquete, Vollständiges Küch- und Kellerdictionarium*. Hamburg 1716, in Verlegung Benjamin Schillerseel. Wittwe. In: Gollmer, R., 1985, 31–42.
- Martin-Kilcher, S.: Fischsaucen und Fischkonserven aus dem römischen Gallien. *Archäologie der Schweiz* 13 (1990): 37–44.

- Mařík, J.: Pánve klučovského typu. *Zprávy české spol. arch.*, suppl. 32, Praha 1997.
- Mashkour, M. (ed.): *Equids in Time and Space (Papers in honour of Věr Eisenmann)*. Oxford 2006 (Proceeding of the 9th ICAZ Conference, Durham 2002).
- Mattioli, P. O.: *Herbář aneb Bylinář Doktora Petra Ondřeje Mathiola*. Překlad Adam Huber z Rýznbachu, D. Daniel Adam z Veleslavína, Praha 1596. Faksimile, Praha 1924.
- Mattioli, P. O.: *Herbář jinak bylinář velmi užitečný*. Přeloženo od doktora Tadeáše Hájka z Hájku, Praha 1562. Ed. Jan-ko, J., Praha 1982.
- Maurizio, A.: *Die Geschichte unserer Pflanzennahrung von der Urzeiten bis zur Gegenwart*. Berlin 1927.
- Maurizio, A.: *Geschichte der gegorgenen Getränke*. Berlin 1933.
- Metz, W.: Die Agrarwirtschaft im karolingischen Reich. In: *Karl der Grosse II*. Düsseldorf 1965, 489–500.
- Meurers-Balke, J.: Experimente zum Anbau und zur Verarbeitung prähistorischer Getreidearten. *Archäologische Informationen* 8/I (1985): 8–17.
- Míka, A.: *Nástin vývoje zemědělské výroby v českých zemích v epoše feudalismu*. Praha 1960.
- Mikulka, J.: *Anežka Přemyslovna*. Praha 1988.
- Milisauskas, S.; Kruk, J.: Neolithic Economy in Central Europe. *Journal World Prehist.* 4 (1989): 404–446.
- Mlíkovský J.: Zvířata a jejich role na raně středověkém hradě Stará Boleslav (střední Čechy). In: Boháčová, I. (ed.): *Stará Boleslav. Přemyslovský hrad v raném středověku*. Praha 2003, 335–344.
- Mlíkovský, J.: Die Vögel aus der frühmittelalterlichen Burg Mikulčice, Mähren. In: *Studien zum Burgwall von Mikulčice* 5. Brno 2003, 215–338.
- Mlíkovský, J.: Ptáci z raně středověkého hradu Stará Boleslav (střední Čechy). In: Boháčová, I. (ed.): *Stará Boleslav. Přemyslovský hrad v raném středověku*. Praha 2003, 335–344.
- Montanari, M.: *Hlad a hojnost. Dějiny stravování v Evropě*. Praha 2003 (překlad z italštiny).

- Morel, A.: Zu Quellen für Speise und Trank um die Wende des Mittelalters. *Archäologie der Schweiz* 8 (1985): 204–222.
- Morel, P.: Der Reisschacherhof in Basel – mittelalterliche Speiseabfälle aus fünf Jahrhunderten. *Archäologie der Schweiz* 8 (1985): 188–196.
- Moritz, L.: *Grain-mills and flour in Classical Antiquity*. Oxford 1958 (nové vyd. Oxford, New York).
- Moszyński, K.: *Kultura ludowa Słowian I*. Warszawa 1967 (2. vyd.).
- Müller, L.: K problematice zisku v obchodu s kořením v 16. a 17. století. *Československý časopis historický* 37 (1989): 575–600.
- Müller-Beck, H.: *Seeberg, Burgäschisee Süd*. Bern 1965.
- Mulville, J.; Outram, A. K. (ed.): *The Zooarcheology of Fats, Oils, Milk and Dairing*. Oxford 2005 (Proceedings of the 9th ICA Conference, Durham 2002).
- Nasz, A.: *Żarna wczesnodziejowe (Moulin a bras primitif)*. Warszawa–Wrocław 1950.
- Nechvátal, B.: *Středověká studna v Plzni – Solní ulice*. Praha 1976 (Archeologické studijní materiály 12).
- Nejstarší legendy přemyslovských Čech*, ed. Králík, O. Praha 1969.
- Nekuda, R.: Výzkum středověkého mlýna ve Mstěnicích v sezóně 2002–2003. *Ve službách archeologie* 5, Brno 2004, 115–118.
- Nekuda, R.; Přichystal, A.: Dva mlýnské kameny z výzkumné sezóny 2001 z prostoru středověkého mlýna ve Mstěnicích. *Ve službách archeologie* 4, Brno 2003, 150–151.
- Nekuda, V.; Reichertová, K.: *Středověká keramika v Čechách a na Moravě*. Brno 1968.
- Neustupný, E.; Dvořák, Z.: Výživa pravěkých zemědělců: model. *Památky archeologické* 74 (1983): 224–257.
- Neustupný, J.: Alliaceous plants in prehistory and history. *Archiv orientální* 20 (1953): 356–385.
- New light on early farming. Recent development in palaeoethnobotany* (ed. Renfrew, I.). Edinburgh 1991.
- Niederle, L.: *Život starých Slovanů I/1*. Praha 1911.
- Nodl, M.; Šmahel, F.: *Člověk českého středověku*. Praha 2002.

- Nový, R.; Sláma, J.; Zachová, J.: *Slavíkovci ve středověkém písemnictví*. Praha 1987.
- Nývltová-Fišárková, M.: Fauna z vybraných objektů z lokality Vedrovce (lineární keramika -neolit). *Ve službách archeologie* 5 (2004): 173–179.
- Nývltová-Fišárková, R.: Vyhodnocení nálezů fauny na lokalitách Dolní Věstonice II, IIa, IIb, III. *Památky archeologické* 93 (2001): 124–152.
- Oliva, P.: *Zrození evropské civilizace*. Praha 1995.
- Opravil, E.: Archeobotanické nálezy z Hradce u Němčic. In: Michálek, J.; Lutovský, M.: *Hradec u Němčic*. Strakonice–Praha 2000, 267–270.
- Opravil, E.: *Archeologické nálezy z městského jádra Uherského Brodu*. Praha 1976 (Studie AÚ ČSAV v Brně III/4).
- Opravil, E.: Die Nutzpflanzen in der jüngeren Burgwallzeit in Přerov (ČSFR). In: *Palaeoethnobotany and Archaeology*. Nitra 1991, 245–247.
- Opravil, E.: Doklady o vývoji ovocnářství v archeologických nálezech ČSSR. In: Vývoj ovocnářství na území Československa. *Sborník Čs. akademie zemědělské* 71 (1984): 30–48.
- Opravil, E.: Kommentar zur Arbeit von V. Čulíková, Rekonstruktion... *Památky archeologické* 86 (1995): 160–161.
- Opravil, E.: Okurka setá (*Cucumis sativa* L.) v našich zemích. *Přehled výzkumů – Archeologický ústav ČSAV v Brně* 1986 (1989), 112–114.
- Opravil, E.: Příspěvek k poznání rostlinných makrozbytků ze staré Prahy. *Archeologické rozhledy* 46 (1994): 105–114.
- Opravil, E.: Příspěvek k rozšíření jabloně v pravěku střední Evropy. *Archeologické rozhledy* 27 (1975) 375–384.
- Opravil, E.: Rostlinné makrozbytky z archeologického výzkumu v Brně v České ulici 5. *Mediaevalia archaeologica* 2, Brno 2000, 261–277.
- Opravil, E.: Rostlinné zbytky z Mohelnice. *Časopis Slezského muzea* A 28 (1979): 1–13, 97–109.
- Opravil, E.: *Rostliny z velkomoravského hradiště v Mikulčicích*. Praha 1972 (Studie AÚ ČSAV v Brně 2).

- Opravil, E.: Sortiment rostlin v potravě a koření ve středověku českých zemí. *Zpravodaj Krajského. vlastiv. muzea Olomouc* 264 (1992): 1–32.
- Opravil, E.: Vinná réva na území Československa v pravěku. *Archeologické rozhledy* 29 (1977): 361–365.
- Opravil, E.: Z historie lnu v našich zemích ve střední Evropě. *Archeologické rozhledy* 33 (1981): 299–305.
- Opravil, E.: Z historie šíření konopě seté (*Cannabis sativa* L.). *Archeologické rozhledy* 35 (1985): 206–213.
- Palaeoethnobotany and Archaeology*. Nitra 1991 (Acta interdisciplinaria archaeologica VII).
- Páral, V.; Riedrová, M.; Unger, J.: Zvířecí kosti z hradu Lelekovice (okr. Brno-venkov). *Archaeologia historica* 19 (1994): 199–205.
- Pavlů, I.: Neolitizace střední Evropy. *Archeologické rozhledy* 57 (2005): 293–302.
- Peške, L.: Domácí a lovná zvířata podle nálezů na slovanských lokalitách v Čechách. *Sborník Národního muzea – Historie* 39 (1985): 209–216.
- Peške, L.: Příspěvek k poznání počátku dojení skotu v pravěku. *Archeologické rozhledy* 46 (1994): 97–104.
- Peške, L.: Srovnání osteologických nálezů ze středověkých hradů Krašova a Tetína. *Castellologica Bohemica* 4 (1994): 283–298.
- Petráň, J. (red.): *Dějiny hmotné kultury II* (2). Praha 1997. Kap. VII. Konzum, 1: Strava, 819–846, zpracovali L. Petráňová a J. Petráň.
- Petráň, J. a kol.: *Dějiny hmotné kultury I, II*. Praha 1985.
- Petronius, Arbiter: *Satyrikon*. Překlad K. Hrdina. Praha 1971.
- Pieta, K.; Plachá, V.: Getreide- und Brotfunde aus der Völkerwanderungszeit in Devin. *Slovenská archeológia* 37 (1989): 69–88.
- Pleinerová, I.; Neustupný, E.: K otázce stravy ve staroslovanském období (experiment v Březně). *Archeologické rozhledy* 39 (1987): 90–101.
- Plinius Starší: *Kapitoly o přírodě – Naturalis historia*. Překlad F. Němeček. Praha 1931.

- Plogmann, H.-H.; Schibler, J.; Betschart, M.: Domestikation – vom Wildtier zum Haustier. *Archäologie der Schweiz* 26/4 (2003): 28–31.
- Pokračovatelé Kosmovi. Přeložili K. Hrdina, V. V. Tomek a M. Bláhová, úvod M. Bláhová a Z. Fiala. Praha. *Kronika mnicha sázavského* (9–31), *Letopis kanovníka vyšehradského* (37–74), *Druhé pokračování Kosmovy kroniky* (75–190).
- Pompeii I, II. London 1832–1833 (Clarke, G.).
- Pompeji. Leipzig 1834.
- Portréty světovládů I. – *Historia Augusta* (od Hadriana po Alexandra Severa). Překlad J. Burian, B. Mouchová. Praha 1982.
- Pravěké dějiny Čech (red. R. Pleiner, A. Rybová). Praha 1978.
- Rad und Wagen. *Der Ursprung einer Innovation. Wagen im Vorderen Orient und Europa*. Oldenburg 2004.
- Ramseyer, D.: Archéologie expérimentale. In: *Chronique archéologique – Archéologie fribourgeoise*. Fribourg (Suisse) 1985, 242–261.
- Ratkoš, P. (ed.): *Pramene k dejinám Velké Moravy*. Bratislava 1964.
- Reichertová, K.: Bývalý klášter bl. Anežky Přemyslovny v Praze 1 Na Františku. *Archaeologica Pragensia* 10 (1989): 133–204.
- Reichertová, K.: Středověká kuchyň a stolování. *Litoměřicko* 1967, 73–80.
- Res archaeobotanicae* (9th Symposium IWGP, ed. Kroll H., Pasternak R.). Kiel 1995.
- Ricotti, E. S. P.: Alimentazione, cibi, tavola e cucine nell'et, imperiale. In: *L'Alimentazione nel mondo antico, I Romani et imperiale*. Roma 1987, 71–130.
- Rohanová, M.; Hejlová, M.: Příspěvek k poznání českých kuchařských knih 16. století. In: *Ročenka Státní knihovny ČSSR* 1981–1985. Praha 1988, 241–250.
- Rohlíčková, M.: Zvířecí osteologické pozůstatky ve vybraných lokalitách doby bronzové. *Ve službách archeologie* 5 (2004): 180–192.

- Rösch, M.: Botanische Untersuchungen an Pfahlverzügen der endneolithischen Ufersiedlung Hornstaad-Hörnle V am Bodensee. In: *Siedlungsarchäologie im Alpenvorland II*. Stuttgart 1990 (Forsch. u. Ber. Vor.- u. Frühgesch. Baden-Württemberg 37), 325–351.
- Rösch, M.: Botanische Untersuchungen in spätneolithischen Ufersiedlung von Waldhausen und Dingelsdorf am Überlinger See (Kr. Konstanz). In: *Siedlungsarchäologie im Alpenvorland II*. Stuttgart 1990 (Forsch. u. Ber. Vor.- u. Frühgesch. Baden-Württemberg 37), 227–266.
- Rösch, M.: Hegne-Galgenacker am Gnadensee. Erste botanische Daten zur Schnurkeramik am Bodensee. In: *Siedlungsarchäologie im Alpenvorland II*. Stuttgart 1990 (Forsch. u. Ber. Vor.- u. Frühgesch. Baden-Württemberg 37), 199–225.
- Rösch, M.: Pollenanalytische Untersuchungen in spätneolithischen Ufersiedlungen von Allensbach-Strandbad (Kr. Konstanz). In: *Siedlungsarchäologie im Alpenvorland II*. Stuttgart 1990 (Forsch. u. Ber. Vor.-u. Frühgesch. Baden-Württemberg 37), 91–104.
- Rösch, M.: Vegetationsgeschichtliche Untersuchungen im Durcheinbergried. In: *Siedlungsarchäologie im Alpenvorland II*. Stuttgart 1990 (Forsch. u. Ber. Vor.- u. Frühgesch. Baden-Württemberg 37), 9–64.
- Rösch, M.: Veränderungen vom Wirtschaft und Umwelt während Neolithikum und Bronzezeit am Bodensee. *Berichte der Römisch-Germanischen Kommission Mainz* 71 (1991 [1990]): 161–186.
- Rösch, M.: Zur Umwelt und Wirtschaft des Jungneolithikums am Bodensee. Botanische Untersuchungen in Badman-Blissenhelde. In: *Siedlungsarchäologische Untersuchungen im Bodenseeraum*. Freiburg 1987 (Arch. Nachr. Baden 38/39), 42–53.
- Rothenhöfer, P.: *Die Wirtschaftsstrukturen im südlichen Niedergermanien. Untersuchungen zur Entwicklung eines Wirtschaftsraums an der Peripherie des Imperium Romanum*.

- Rahden/Westf. 2005 (Köllner Studien zur Archäologie der römischen Provinzen, Band 7).
- Rottländer, R.: Chemische Untersuchungen an drei Keramikproben von Eberdingen – Hochdorf, Kr. Ludwigsburg. In: *Hochdorf II*. Stuttgart 1988, 125–126.
- Rowley-Conwy, P.: Animal Bones and Plant Remains. In: *A companion to Archaeology*, ed. J. Bintliff, Oxford 2004, 291–310.
- Rowley-Conwy, P.: Early domestic animals in Europe. Imported or locally domesticated? In: *The Widening Harvest*, 2003 (ed. Ammerman, A. J.; Biagi, P.), 99–117.
- Ruoff, U.: Wegzehrung ins Jenseits? Speisebeigaben in Gräbern der Bronze- und Hallstattzeit. *Archäologie der Schweiz* 8 (1985): 142–149.
- Sergejenco, M. J.: *Pompeje*. Praha 1972.
- Schiedlausky, G.: *Essen und Trinken*. München 1956.
- Schiedlausky, G.: *Tee, Kaffee, Schokolade. Eintritt in die europäische Gesellschaft*. München 1961.
- Schön, W.; Holter, U.: Zum Gebrauch von Reib- und Mahlsteinen in der Ostsahara I. *Archäologische Informationen* 11, 1988, 156–160.
- Schultze-Motel, J.: Die Anbaugeschichte des Leindotters, *Camelina sativa* (L) Crantz. In: *Festschrift Maria Hopf zum 65. Geburtstag (Archaeo-Physica 8)*. Köln 1979, 267–281.
- Siedlungsarchäologie im Alpenvorland II*. Stuttgart 1990.
- Skutil, J.: Nález želvích zbytků ze slovanské mohyly v Čejči na Hodonínsku. *Sborník Archeol. ústavu ČSAV, pobočka v Brně* 1 (1960): 83–88.
- Smrčka, V.; Bůzek, F.; Erban, V.; Neumannová, K.; Dočkalová, M.; Berkovec, T.: Stabilní izotopy v kosterním souboru z neolitických sídlišť ve Vedrovicích. *Ve službách archeologie* 5 (2004): 274–276.
- Smrčka, V.; Jambor, J.: Sociální stratifikace v laténu (4. a 3. století př. n. l.) na základě analýzy stopových prvků v kosterních souborech. *Ve službách archeologie* 5 (2004): 276–294.

- Smrčka, V.; Jambor, J.; Salaš, M.: Stopové prvky v kosterních souborech, využití v archeologii a antropologii. *Ve službách archeologie* 5 (2004): 193–204.
- Smrčka, V.; Salaš, M.; Jambor, J.: Rekonstrukce výživy z kostního materiálu na Limes Romanus. *Časopis Národního musea* 155 (1986): 216–217.
- Smrčka, V.; Salaš, M.; Waldhauser, J.; Valentová, J.: Stopové prvky v laténských skeletech. *Ve službách archeologie* 4 (2003): 268–273.
- Steensbeerg, A.: *Bondeguse og vandmøller i Danmark gennem 2000 år (Farms and water mills in Denmark during 2000 years)*. Copenhagen 1952.
- Stejskal, K.: Počátky gotického malířství. In: *Dějiny českého výtvarného umění I/1*. Praha 1984, 284–310.
- Stejskal, K.; Voit, P.: *Iluminované rukopisy doby husitské*. Praha 1991.
- Steppan, K.: Zur Ernährungswirtschaft der Goldberg III – Gruppe im nördlichen Fedderseeried aus archäozoologischer Sicht. *Varia neolithica* III, 2004, 201–212. (Beiträge zur Ur- und Frühgeschichte Mitteleuropas 32).
- Stockar, W. von: *Die Urgeschichte des Hausbrotes*. Leipzig 1951.
- Stránská, D.: Dlabané zásobnice a truhly českého lidu. *Vznik a počátky Slovanů* 4 (1963): 271–333.
- Strouhal, E.: *Život starých Egyptanů*. Praha 1989.
- Suetonius, G. S. Tranquillus: *Životopisy dvanácti císařů*. Překlad B. Ryba. Praha 1966.
- Svoboda, J. a kol.: *Paleolit Moravy a Slezska*. Brno 1994.
- Svoboda, J.; Dvorský P.: *Archeologové na loveckých stezkách*. Praha 1994.
- Svoboda, J.: *Čas lovců*. Brno 1999.
- Svoboda, J.: K analýze velkých loveckých sídlišť: prostorová struktura a chronologie lokality Věstonice AI–II a. *Památky archeologické* 93 (2001): 74–97.
- Svoboda, J. A.: *Předkové. Evoluce člověka*. Praha 2014.
- Šálková, T.; Beneš, J.; Komárková, V.; Vaněček, Z.: Historie ječmene setého (*Hordeum vulgare*) ve střední Evropě –

- pohled archeobotaniky. *Kvasný průmysl* 58 (7–8) (2012): 215–227.
- Široký, R.: Pitná, užitková a odpadní voda v českých městech ve středověku a raném novověku. Stav a perspektivy archeologického poznání. *Památky archeologické* 91 (2000): 345–410.
- Škvorecký, M. – srov. Teplý, F.
- Šmelhaus, V.: Ovocnictví v lese. *Český lid* 48 (1961): 76–81.
- Šmelhaus, V.: Vývoj zemědělské výroby v českých zemích v době předhusitské. Praha 1980 (Prameny a studie Zemědělského muzea 21).
- Šneidrová, K.: Sůl v pravěku evropského lidstva. *Archeologické rozhledy* 4 (1952): 315–321.
- Tauber, J.: Küche, Geschirr und Essmanieren im Mittelalter. *Archäologie der Schweiz* 8 (1985): 197–203.
- Tempír, Z.: Archeologické nálezy zemědělských rostlin a plevelů v Čechách a na Moravě. *Vědecké práce Zemědělského muzea* 8 (1968): 15–88.
- Tempír, Z.: K rozšíreniu a pestovaniu pšenice dvojzrnej (*Triticum dicoccon* Schrank) v západných Karpatoch. *Agrikultúra* 14 (1976): 21–36.
- Tempír, Z.: Polní a zahradní plodiny v archeologických nálezech z Kozího Hrádku u Táboru (15. století n. l.). *Vědecké práce Zemědělského muzea* 14 (1974): 5–15.
- Tempír, Z.: Příspěvek k počátku pěstování rostlin ve střední Evropě. *Vědecké práce Zemědělského muzea* 14 (1974): 17–27.
- Tempír, Z.: Rozšíření a pěstování zemědělských plodin v Čechách v 6.–13. století. *Sborník Národního muzea v Praze*, řada A, 39 (1985): 217–220.
- Tempír, Z.: Včelařské sbírky a vývoj včelařství v Zemědělském muzeu. *Vědecké práce Zemědělského muzea* 23 (1983): 141–192.
- Tempír, Z.: Výsledky paleoetnobotanického studia pěstování zemědělských rostlin na území ČSSR. *Vědecké práce Zemědělského muzea* 6 (1966): 27–144.

- Tempír, Z.: Zemědělské plodiny a plevely z archeologických nálezů v Březně u Loun. *Vědecké práce Zemědělského muzea* 22 (1982): 121–195.
- Teplý, F. (ed.): *Martina Škvoreckého, úředníka na Pacově, hospodářská korespondence z dob války třicetileté (1630–1642)*. Praha 1928.
- Teplý, F.: *Dějiny města Jindřichova Hradce I/2 a II*. Jindřichův Hradec 1927, 1929.
- Tichá, Z. (ed.): *Bavor Rodovský z Hustiřan: Kuchařství to jest knížka o rozličných krmích*. Praha 1975.
- Todorova, H.: *Kupferzeitliche Siedlungen in Nordostbulgarien*. München 1982.
- Trümpy, H.: Volkskundliche Notizen zum Verhalten bei Tisch und zum Umgang mit dem Essbesteck. *Archäologie der Schweiz* 8 (1985): 223–227.
- Úlehlová-Tilschová, M.: *Česká strava lidová*. Praha 1945.
- Unz, Ch.: Fürstenmahl bei den Kelten. *Archäologie der Schweiz* 8 (1985): 24–25.
- Vaněčková, A.: *Blahoslavená Anežka – vzor katolické dívky. Zbožný životopis blahoslavené Anežky Přemyslovny*. Praha 1936.
- Varro, G. T.: *Rerum rusticarem libri III*.
- Vencl, S.: Archeologie žízň. *Archeologické rozhledy* 46 (1994): 283–305.
- Vencl, S.: K otázce zániku sběračsko-loveckých kultur. *Archeologické rozhledy* 34 (1982): 648–694.
- Vencl, S.: Nádob z látek živočišného původu. *Archeologické rozhledy* 30 (1979): 530–570.
- Vencl, S. (ed.); Fridrich, J.: *Archeologie pravěkých Čech/2, Paleolit a mezolit*. Praha 2007.
- Vergilius, P. V. Maro: *Zpěvy rolnické a pastýřské. Georgica, Bucolica, Apendix Vergiliana*. Překlad O. Vaňorný. Praha 1959.
- Vokáčová V.: *Nože, lžíce, vidličky ze sbírek Uměleckoprůmyslového muzea v Praze*. Praha 1991.
- Vyskočil, J. K.: *Legenda Blahoslavené Anežky a čtyři listy sv. Kláry*. Praha 1930 (? vrození nejisté).

- Währen, M.: Brot und Gebäck aus dem keltisch-römischen Gräberfeld von Wederath-Belginum, neue Ergebnisse und Rekonstruktion des Gebäcks. *Funde und Ausgrabungen im Bezirk Trier* 22 (1990): 13–17.
- Währen, M.: Brote und Getreidebrei von Twann aus dem 4. Jahrtausend vor Christus. *Archäologie der Schweiz* 7 (1984): 2–6.
- Währen, M.: Das Brot in der Bronzezeit und älteren vorrömischen Eisenzeit nördlich der Alpen unter besonderer Berücksichtigung von Brotfunden aus Kreisgrabenfriedhöfen des Münsterlandes. *Ausgrabungen und Funde in Westfalen-Lippe* 5 (1987): 23–71.
- Währen, M.: Die Brotforschung und deren neue Ergebnisse in der Vor- und Frühgeschichte. *Mannus* 47 (1981): 90–100.
- Währen, M.: Jungstezeitliche Speisereste aus dem Kanton Freiburg. *Chronique archéologique – Archéologie Fribourgeoise, Fribourg (Suisse)* 1985, 85–95.
- Waldhauser, J.: Keltské rotační mlýny v Čechách. *Památky archeologické* 72 (1981): 153–221.
- West, D.: Analysis of the Fauna recovered from the 1986/87 excavation at Dolní Věstonice II, Western slape. *Památky archeologické* 93 (2001): 98–123.
- Willcox, G.: La naissance de l'agriculture au Proche-Orient. In: *Histoires d'Hommes, histoires de plantes, Mémoire de Plantes* 1. Centre d'anthropologie Toulouse, Montagnac 2001, 79–98.
- Willerding, U.: Getreidespeicherung. In: *Reallexikon der Germanischen Altertumskunde*. Zweite völlig neu bearbeitete und stark erweiterte Auflage, Berlin – New York 1998, Band 12, 11–30.
- Willerding, U.: Konservierungsmethoden. In: *Reallexikon der Germanischen Altertumskunde*. Zweite völlig neu bearbeitete und stark erweiterte Auflage. Berlin–New York 2000, Band 17, 181–196.
- Willerding, U.: Pastinak. In: *Reallexikon der Germanischen Altertumskunde*. Zweite völlig neu bearbeitete und stark

- erweiterte Auflage, Berlin–New York 2002, Band 22, 500–503.
- Willerding, U.: Ursprung und Entwicklung der Kulturpflanzen in vor- und frühgeschichtlicher Zeit. In: Jankuhn, H.: *Vor- und Frühgeschichte, Deutsche Agrargeschichte I. Stuttgart* 1969, 188–233.
- Willerding, U.: Zur Entwicklung von Ackerunkrautgesellschaften im Zeitraum von Neolithikum bis in die Neuzeit. In: Küster, H. (Hrsg.): *Der prähistorische Mensch und seine Umwelt*. Festschrift U. Körber-Grohne, Stuttgart 1988 (Forsch. u. Ber. Vor.- u. Frühgesch. Baden-Württemberg 31), 31–41.
- Willerding, U.: Zur Waldnutzung vom Neolithikum bis in die Neuzeit. *Alt-Thüringen* 30, 1996, 13–53.
- Willerding, U.: Zum Ackerbau der Bandkeramiker. In: Beiträge zur Archäologie Nordwestdeutschlands und Mitteleuropas. *Materialhefte zur Ur- und Frühgeschichte Niedersachsens* 16, 1980, 421–456.
- Willms, Ch.: Die europäische Sumpfschildkröte im neolithischen Nahrungssystem. *Germania* 64 (1986): 561–564.
- Winkelmann, W.: Am Tische Karl des Grossen. *Archäologie der Schweiz* 8 (1985): 26–31.
- Winter, Z.: *Kuchyně a stůl našich předků*. Praha 1892.
- Winter, Z.: *Dějiny řemesel a obchodu v Čechách v XIV. a v XV. století*. Praha 1905.
- Winter, Z.: *Kulturní obraz českých měst II*. Praha 1982.
- Winter, Z.: *Řemeslnictvo a živnosti XVI. věku v Čechách (1526–1620)*. Praha 1909.
- Winter, Z.: *Šat, strava a lékař v XV. a XVI. věku. Sebrané spisy V*. Praha 1913.
- Winter, Z.: *Z rodiny a domácnosti staročeské. Sebrané spisy II, ř. 1, III, ř. 2*. Praha 1911, 1912.
- Wiślański, T.: *Podstawy gospodarcze plemion neolitycznych w Polsce północno-zachodniej*. Wrocław–Warszawa–Kraków 1969.
- Wiswe, H.: *Kulturgeschichte der Kochkunst, Kochbücher und Rezepte aus zwei Jahrtausenden*. München 1970.

- Zavadil, S.: Dějiny kulturních druhů rodu Beta L. I. *Vědecké práce Zemědělského muzea* 15 (1975): 13–58.
- Zawada, Z.: Fischreste aus Mikulčice. *Studien zum Burgwall von Mikulčice* 5, Brno 2003, 339–354.
- Zeist, W. van; Wasylíkova, K.; Behre, K. H. (ed.): *Progress in Old World Palaeoethnobotany*. Rotterdam 1991.
- Zeman, A.: Pivovarnictví. In: *Dějiny techniky v Československu do konce 18. století*. Praha 1974, 389–399.
- Zíbrt, Č.: *Frantova práva*. Praha 1904.
- Zíbrt, Č.: *Poctivé mravy a společenské řády při jídle a pití. Po rozumu starých Čechův*. Praha 1890.
- Zíbrt, Č.: *Řády a práva starodávných pijanských cechů a družstev kratochvilných v zemích českých*. Praha 1910.
- Zíbrt, Č.: *Staročeská tělověda a zdravotověda*. Praha 1924 (též příloha k *Dokonalé zdravotovědě II*, ed. B. Janda).
- Zíbrt, Č.: *Staročeské umění kuchařské*. Praha 1927.
- Zíbrt, Č.: *Staročeské výroční obyčeje, pověry, slavnosti a zábavy prostonárodní*. Praha 1899.
- Zohary, D; Hopf, M.: *Domestication of plants in the Old World*. Oxford 1993 (3. ed.).